

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Лілія Фрицька,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
хіміко-біологічного факультету,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
E-mail: liliafrutska@gmail.com

Науковий керівник: **Ірина Шульга,**
кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри педагогіки та менеджменту освіти
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
E-mail: ira.shulha@tnpu.edu.ua

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) стали невід'ємним елементом сучасного освітнього середовища. Їхнє впровадження спрямоване насамперед на підвищення ефективності навчання, приведення освітнього процесу у відповідність до актуальних європейських тенденцій інформатизації сучасного суспільства, а також на зростання зацікавленості самих здобувачів освіти. У той же час застосування ІКТ у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами (ООП) потребує перш за все врахування їхніх індивідуальних особливостей розвитку, що на нашу думку дозволяє не тільки досягти результативності використання інформаційних технологій в освітньому процесі, але й забезпечує їх корекційно-розвитковий вплив на дитину.

Впровадження ІКТ в освітнє середовище передусім передбачає інтеграцію SMART-технологій у роботу з дітьми з ООП, що сприятиме підвищенню рівня їхньої пізнавальної активності, розвитку творчого потенціалу та підвищенню залученості під час навчальних занять [1, с. 76].

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження переконливо свідчить про існування в науковому середовищі доволі різних підходів до

класифікації ІКТ, які активно застосовуються у роботі з дітьми з ООП. Зокрема, учені Я. Баранець, Т. Мотуз, Л. Пасічник виділяють кілька основних категорій інформаційно-комунікаційних технологій, які з їхньої точки зору доцільно застосовувати в інклюзивному освітньому процесі:

- стандартні технології – це пристрої на кшталт комп'ютерів, планшетів тощо, які обов'язково мають вбудовані функції підвищеної доступності для осіб з ООП;
- доступні формати даних – перш за все це альтернативні формати підручників, наприклад, доступні HTML-версії або аудіокниги за стандартом DAISY, до них можна віднести низькотехнологічні засоби, як-от система шрифту Брайля тощо [3, с. 36];
- допоміжні технології – це спеціальні пристрої, програмне забезпечення чи сервіси, які в принципі допомагають підтримувати або покращувати функціональні можливості осіб з психофізичними порушеннями. До таких засобів відносяться слухові апарати, екрани з функцією озвучення текстової складової підручників, спеціалізовані клавіатури та інші адаптивні інструменти.

У свою чергу Н. Горішна, В. Пасічник, Т. Шестакевич та інші дослідники виокремлюють декілька ключових категорій інформаційно-комунікаційних технологій, які практично можуть бути застосовані для підтримки дітей з ООП в умовах сучасного інклюзивного навчання [5, с. 173], а саме:

- технології універсального призначення, до яких належать мультимедійні освітні середовища, онлайн-ресурси, мобільні додатки тощо;
- технології спеціалізованого призначення, що охоплюють програмне забезпечення, розроблене спеціально для учнів з різними порушеннями психофізичного розвитку;

- технології комунікативної підтримки, зокрема комп'ютерні тренажери з метою опанування жестової мови, системи альтернативної та додаткової комунікації тощо;

- інформаційно-технологічні засоби доступності, серед яких – екранні читачі, брайлеві дисплеї та нотатники, принтери для незрячих користувачів, пристрої для запису й субтитрування, а також інші засоби, які повноцінно можуть забезпечити інформаційний супровід для дітей з особливими потребами [2, с. 31],

Ефективне впровадження зазначених технологій у освітній процес передбачає ретельний добір їх типу з урахуванням індивідуальних особливостей психофізичного розвитку дитини, її освітніх потреб та можливостей.

Сьогодення зумовлює нагальну потребу у широкому застосуванні ІКТ в освітньому середовищі, зокрема у форматі дистанційного навчання, активне впровадження якого розпочалося ще під час пандемії COVID-19. Організація такого навчання для дітей з ООП має свою специфіку, яка зумовлена потребою у додатковому методичному супроводі. Водночас сучасні адаптивні технології надають широкі можливості для повноцінного користування цифровими пристроями, які значно полегшують освітній процес.

Серед основних умов організації ефективного дистанційного навчання можна виділити:

- відповідне технічне забезпечення та наявність стабільного Інтернет-з'єднання;
- можливість використання різних освітніх платформ;
- активна участь батьків в освітньому процесі [4, с. 149].

Ефективність застосування ІКТ у роботі з дітьми з ООП значною мірою залежить і від рівня компетентності фахівця щодо використання таких технологій. Важливо, щоб педагог не лише мав необхідні знання, але й оволодів навичками адаптації матеріалів, відповідно до потреб учнів

з ООП, створював доступний контент тощо, що забезпечить інклюзивність у використанні цифрових інструменті.

Отже, на основі аналізу особливостей використання ІКТ у роботі з дітьми з ООП ми дійшли до висновку, що саме ці технології, сприяють підвищенню якості інклюзивного освітнього процесу та вдосконаленню форм його організації. Крім того, правильне використання ІКТ забезпечує розвиток цифрової та інформаційної компетентності дітей, активізує їхній інтерес до навчання та підвищує мотивацію. Для ефективного впровадження ІКТ необхідно первинно враховувати індивідуальні психологічні та фізичні особливості розвитку дітей, а також їхні потреби та можливості.

Список використаних джерел:

1. Андруник В. А., Шестакевич Т. В., Пасічник В. В., Кунанець Н. Е. Інформаційні технології навчання учнів з аутизмом. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Інформаційні системи та мережі. 2018. № 901. С.76–88.
2. Горішна Н. М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні дітей з особливими освітніми потребами: переваги та обмеження. *Практичні комунікаційні кейси в інклюзивному освітньому середовищі* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (22 листопада 2019 р.). Київ : Київський університет ім. Б. Грінченка, 2019. С. 27–39.
3. Дмітрієва О. І., Чопік О. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні старшокласників з порушеннями інтелектуального розвитку. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Том 86. № 6. С. 30–51. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/115> (дата звернення: 10.04.2025).
4. Кас'яненко О.М., Лалак Н.В., Фенчак Н.М. Інклюзивне дистанційне навчання в сучасному освітньому просторі: способи організації, шляхи,

методи, ефективність. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2022. № 9(14). С. 149–159.

5. Мотуз Т., Пасічник Л., Баранець Я. Інформаційно-комунікаційні технології в інклюзивному середовищі закладу освіти. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2021. №1. С. 172–181. URL: <http://znp.udpu.edu.ua/article/view/236678> (дата звернення: 10.04.2025).